

ТЕНДЕНЦІЇ ПОСИЛЕННЯ НАЦІОНАЛ-КОНСЕРВАТИВНИХ СИЛ У КРАЇНАХ ЗАХОДУ: НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Автор:

Володимир Жар

В аналітичному матеріалі розглянуті націонал-консервативні партії, які продемонстрували суттєве зростання, посилення впливу та визначні результати на виборах в останні роки. Був здійснений аналіз їх ідеологічного позиціонування, політичних платформ та програм, позиції щодо підтримки України, передумов електорального успіху. Описаний можливий розвиток політичної ситуації в обраних країнах з урахуванням домінуючих політичних та соціальних тенденцій, а також можливі наслідки «правого повороту» для подальшої підтримки нашої держави з боку європейських союзників.

Вступ

З 2022 року у Європі та світі спостерігається стрімке зростання підтримки правопопулістських, націонал-консервативних та антисистемних партій. Зазначена тенденція дедалі більше впливає на глобальний ідеологічний клімат, видозмінює структуру домінуючих суспільних сенсів, цінностей та наративів, внутрішню політику та зовнішній курс провідних західних держав. Аналіз соціально-політичної макродинаміки демонструє, що саме сенсаційний результат референдуму про вихід Великої Британії з ЄС та неочікувана перемога Дональда Трампа на президентських виборах 2016 року наочно засвідчили початок глобального правого повороту, стали першим яскравим свідченням «глобальної консервативної революції», надали імпульсу іншим правим популістам. Водночас фундаментальні тенденції, які спричинили хвилю популярності правоконсервативних сил, почали формуватися та діяти задовго до 2016 року.

Ключовими причинами та передумовами посилення правопопулістських рухів у світовому вимірі були жорстке незадоволення масовою імміграцією та міграційною кризою, перенесенням виробництв та скороченням робочих місць, послабленням

національних суверенітеті та кордонів, переформатуванням торговельних режимів, зокрема, створенням зон вільної торгівлі, низкою інших аспектів глобалізації.

Також на збільшення популярності правопопулістських сил в Європі та світі вплинуло несприйняття значною частиною населення ліволіберальної адженди та ліволіберальної культурної політики (в широкому сенсі). Ліволіберальний курс значної частини панівних партій Заходу включав прагнення побудувати мультикультурне суспільство, позитивне ставлення до масової імміграції, у т.ч. з країн Африки та Близького Сходу (що призвело до розмивання традиційних європейських та західних ідентичностей, видозміни культурного образу Європи та стилю життя європейців), радикально-прогресистську політику щодо етнічних й расових питань (зокрема, у США), руйнування традиційних цінностей, гендерний порядок денний та розповсюдження фемінізму нової хвилі. Зазначені політики активно просувалися мейнстримними партіями як з лівої, так і з центристської й правоцентристської частини спектра, що зробило їх ключовою мішенню для ультраправих політиків.

Відповідно занепад «звичного та консервативного світу» зі стабільною економікою, робочими місцями та загальним пануванням традиційних установок й ролей, соціальні та економічні збитки від глобалізації, модернізації та міграції призвели до формування цілого класу незадоволених та навіть програвших, який і став основним електоратом правоконсервативних сил.

Праві антисистемні партії вирішили працювати з відчуженням вищезазначених аудиторій, масовим незадоволенням істеблішментом (який буцімто зрадив традиційні цінності, національні інтереси й підірвав добробут громадян) для максимізації власної популярності та здійснення електорального прориву, який повністю переформатував політичний ландшафт та правила гри у більшості західних країн.

Основною рисою популістських рухів є активна критика істеблішменту, панівного політичного консенсусу та мейнстримних партій. Популістські політики здобувають підтримку завдяки відвертій антиелітній риторичі, а також радикальним, критичним месиджам, які кидають виклик усталеному порядку, можуть вважатися неполіткоректними, проте резонують з прагненням значної частини консервативних та правих виборців.

Антисистемні праві та націонал-консерватори зосереджуються на захисті ідентичності, традиційних цінностей, відстоюють позицію про те, що національна держава та її прагматичні інтереси мають бути ключовим пріоритетом, просувають ідеї зміцнення суверенітету, економічного націоналізму, подолання занепаду, відродження втраченого впливу та величі, активно апелюють до ідеального образу минулого, «золотого віку».

Перемога партії «Брати Італії» на італійських парламентських виборах 2022 року та тріумф Хав'єра Мілея на президентських виборах в Аргентині свідчать про

відновлення тренду на посилення правопопулістських та правоконсервативних сил. У даному матеріалі розглянуті праві та націонал-консервативні партії, які під час останніх національних виборів або виборів або Європарламенту (червень 2024 року) продемонстрували стрімке зростання підтримки або здобули перемогу, що суттєво змінило політичну ситуація в обраних країнах, та може вплинути на подальшу позицію європейських держав щодо підтримки України.

Попри те, що правоцентристська панівна Європейська народна партія втримала позиції, а блок «Ідентичність та демократія», який складається з ультраправих та євроскептичних сил, втратив 1,8% голосів у порівнянні з минулими виборами, націонал-консерватори та ультраправі продемонстрували впевнені результати й відчутне зростання підтримки – як на загальноєвропейському рівні, так і на рівні окремих країн. Наприклад, націонал-консервативна, помірковано євроскептична партія «Європейські консерватори та реформісти» здобула 83 місця на противагу 62 у 2019 році¹.

Варто відзначити, що у руслі нової хвилі популярності правих сил варто розглядати актуальні події американського та британського порядку денного. Президенту США Дональду Трампу вдалося захистити й зміцнити власне лідерство та забезпечити беззаперечне домінування у Республіканській партії, зробити власну адженду (Make America Great Again) основною для переважної більшості республіканців, заручитися підтримкою як партійного істеблішменту, так і виборців.

Водночас у Великій Британії напередодні парламентських виборів правопопулістський рух «Reform UK» Найджела Фараджа отримав безпрецедентний рівень підтримки. Нова політсила згідно з даними низки опитувань може здобути більше голосів, ніж Консервативна партія [1]. Крім того, націонал-консервативні партії Vox (Іспанія) та AUR (Румунія) зберігають міцні позиції та демонструють поступове зростання популярності у власних країнах.

Отже, вищеперелічені події та процеси є проявом глобальної тенденції – зростання впливу ультраправих та націонал-консервативних сил. Враховуючи, що праві та націонал-консервативні партії в Європі отримують дедалі більше влади та повноважень, що може тим чи іншим чином (позитивно або негативно) вплинути на курс окремих держав щодо підтримки України, і на ухвалення принципових колективних рішень на рівні ЄС, вкрай важливо проаналізувати наслідки правого повороту для нашої держави, можливості та ризику різних сценаріїв, а також перспективи співпраці України з силами, що стоять на позиціях посилення

¹ До блоку «Європейські консерватори та реформісти» входять такі партії, як «Новий фламандський альянс» (Бельгія), «Вітчизняний рух» (Хорватія), «Громадянська демократична партія» Петра Фіали (Чехія), Брати Італії (Італія), Право і справедливість (Польща), Альянс за об'єднання румунів (AUR), Vox (Іспанія), Шведські демократи (Швеція).

національного суверенітету, захисту традиційних цінностей та економічного націоналізму.

Австрійська партія свободи

Політичні позиції Австрійської партії свободи (АПС) характеризуються як правопопулістські, націонал-консервативні, євроскептичні, а також ліберальні в економічній сфері. Ключовим компонентом політичної програми, а також драйвером електоральної привабливості АПС серед цільових аудиторій є критична позиція стосовно імміграції, а також прагнення запровадити максимально жорсткі заходи з метою зниження кількості іммігрантів, які прибувають в країну.

АПС є третьою за величиною політичною силою в Австрії після лівої Соціал-демократичної партії та помірковано консервативної Австрійської народної партії. Націонал-консервативна політсила має 30 місць у нижній палаті австрійського парламенту – Національній раді, а також представлена в усіх 9 земельних парламентах і в багатьох місцевих радах. На останніх виборах до Національної ради парламенту Австрії (травень 2019) АПС посіла третє місце, отримавши 16,2% голосів (-9,8% голосів виборців у порівнянні з результатами виборів 2017 року).

Одним з ключових факторів успіху АПС серед австрійських виборців є активна експлуатація антиелітної риторики. АПС позиціонує себе як силу, що бореться з політичним істеблішментом та захищає інтереси «пересічних австрійців» – буцімто на противагу двом основним партіям Австрії. Лідери АПС стверджують, що мейнстримні партії просувають порядок денний, який відповідає інтересам політичних еліт, а не австрійського народу.

Протидія імміграції є однією з ключових тем передвиборчих та політичних кампаній АПС, тригером електоральної підтримки партії з боку цільових електоральних груп. Вона дозволяє АПС консолідувати потенційних виборців навколо політсили та її антиіммігрантської риторики. У 2022 році Австрія посіла четверте місце серед країн ЄС за кількістю заяв на отримання притулку попри те, що населення країни становить 4 мільйони осіб.

Приблизно з 2013 року АПС за прикладом інших ультраправих сил почала позиціонувати себе як антиісламська партія. Видання «The Economist» вважає, що насторожливе ставлення до мусульман резонує з установками австрійських виборців сербського походження [2]. Отже, антиісламська стратегія АПС, серед іншого, спрямована на забезпечення електоральної підтримки з боку другої за чисельністю національної меншини в Австрії.

З 2014 року Австрійська партія свободи демонструвала послідовну проросійську позицію, намагаючись налагодити співпрацю з кремлівським режимом, а її представники брали участь у низці організованих Росією політичних заходів. Сьогодні

АПС є єдиною з австрійських парламентських партій, яка виступає за скасування санкцій ЄС проти Росії, а також проти військової підтримки України.

У 2019 році гучний політичний скандал, відомий як «Ібіса-гейт», призвів до розпаду панівної коаліції та завдав жорсткого репутаційного удару Австрійській партії свободи.

У результаті зазначених подій ультраправа політсила втратила 20 мандатів з 50 на позачергових парламентських виборах. Протягом місяців спостерігалось відчутне зниження рейтингів АПС та відповідно голосів на виборах різного рівня. Проте після низки електоральних поразок та зменшення кількості мандатів у легіслатурах популярність АПС знову почала зростати. Станом на зараз спостерігається посилення політичних позицій та зростання рейтингів АПС в Австрії.

Європейський редактор журналу Moment та автор інформаційного бюлетеня «The Vienna Briefing» Ліам Хоар вважає, що передумовою швидкого політичного реваншу АПС є надсприятлива конфігурація політичних обставин, яка дозволила політсилі створити міцну коаліцію виборців, «зайнявши низку впертих позицій меншості» [3].

Спочатку АПС вдалося частково відновити власні політичні позиції, зокрема, серед цільових груп, завдяки активній критиці заходів уряду з протидії COVID-19, а також вакцинації. Аналіз австрійського внутрішньополітичного контексту демонструє, що популярність АПС (партія посідає перше місце у загальнонаціональних електоральних опитуваннях з листопада 2022 року, а з жовтня 2023 року регулярно отримує майже 30%) [4] зростає через низку причин – зниження популярності панівної АНП через гучний корупційний скандал 2021 року, високу інфляцію та зростання цін (в т.ч. на енергоносії) на тлі повномасштабної агресії Росії проти України, чергову ескалацію міграційної кризи, а також економічну нестабільність. Саме ця комбінація обставин призвела до стрімкого відновлення рейтингів ультраправої партії.

Отже, 9 червня 2024 року АПС отримала найбільшу кількість голосів виборців на виборах до Європарламенту в Австрії (25,36%) та посіла перше місце, випередивши дві мейнстрімі партії – Австрійську народну партію (24,52%) та Соціал-демократичну партію (23,22%). За даними ЗМІ, Австрійська партія свободи на наступних парламентських виборах прагне отримати посаду канцлера.

Ключовим месиджем АПС на останніх виборах до Європарламенту було гасло «Зупинити ЄС-божевілля». Основні пункти програми АПС та політичні месиджі під час передвиборчої кампанії до Європарламенту в Австрії:

- Повернення повноважень з Брюсселя до національних держав і більше прямої демократії. Скорочення Єврокомісії, Європарламенту та бюджету ЄС вдвічі. Дебюрократизація має стати ключовим пріоритетом ЄС;

- Зупинити хаос із наданням притулку шляхом реалізації політики заборони, заснованої на австрійській моделі і нульової толерантності до нелегальних шукачів притулку. Австрії потрібен пакт про рееміграцію, який включатиме ефективну охорону кордонів, центри опіки лише за межами Європи, депортацію всіх шукачів притулку;
- Негайні «мирні переговори» між Україною та Росією «замість продовження розпалювання війни». Припинення постачання зброї та мільярдних виплат «воюючим сторонам». Австрія повинна знову проводити політику активного нейтралітету, а ініціатива зі створення «армії ЄС» є неприпустимою. Дії Росії викликають засудження, проте кожна виграна година за столом переговорів краща за будь-яку додаткову годину війни;
- Потрібно відмовитися від вступу України до ЄС;
- Австрійська народна партія та «Зелені» підтримують виділення сотень мільярдів євро на європейському рівні для фінансування постачання зброї Україні. Для платників податків, які страждають від високої інфляції та масового зростання цін на енергоносії, ця політика стала бездонною ямою. Варто скасувати санкції, які підривають добробут австрійців.
- Необхідно зупинити «Зелену угоду», щоб знову зробити енергію доступною для австрійських домогосподарств та економіки. Потрібно забезпечити справедливі виплати австрійським фермерам та захист австрійського сільського господарства. Відмова від подальших кліматичних заборон, скасування заборони на двигуни внутрішнього згорання.

Соціально-економічні та політичні тенденції, які призвели до зростання популярності АПС та дозволяють політичній силі утримувати першу сходу у загальнонаціональних опитуваннях, найімовірніше продовжать діяти. У 2023 році ВВП Австрії впав на 0,5%, а у 2024 році, за прогнозами, зросте лише на 1%. Урядові заходи з пом'якшення інфляції за рахунок одноразових грошових виплат і обмеження цін на енергоносії для домогосподарства в цілому не задовільнили виборців.

«Партія Свободи» (Нідерланди)

Нідерландська «Партія Свободи» (ПС) є правопопулістською політичною силою, ідеологічна платформа якої поєднує позиції культурного націоналізму, правого популізму, націонал-лібералізму, євроскептицизму, критичного ставлення до ісламу, а також лібералізму. Представники ПС вкрай негативно ставляться до імміграції, а також пов'язаних з нею соціальних та культурних трансформацій. Обмеження імміграції з арабських та мусульманських країн є центральним пунктом політичної адженди ПС протягом багатьох років. Крім того, ПС виступає за ліберальний та проринковий курс в економічній сфері.

Лідером «Партії Свободи» є нідерландський політик Герт Вілдерс. Він заснував зазначену політичну силу у 2004 році та забезпечив впевнені позиції Партії Свободи у нідерландській політиці завдяки жорсткій антиісламській та антиіммігрантській риторичі.

Іслам та мусульмани є головним об'єктом критики з боку Герта Вілдерса та його політичної сили. Націонал-ліберальна партія постійно атакує іслам з позиції лібералізму, індивідуальних свобод та вільнодумства, підтримки прав людини, захисту жінок та представників ЛГБТ. Герт Вілдерс та інші лідери ПС закликали заборонити Коран, подвійне громадянство та зачинити усі мечеті у Нідерландах. Скептичне ставлення до ЄС та його інституцій також є невіддільною частиною політичної платформи та риторики «Партії Свободи».

Під час останніх парламентських виборів у листопаді 2023 року «Партія Свободи» посіла перше місце, отримавши 23,49% голосів та відповідно 37 зі 150 місць у парламенті Нідерландів. Безпрецедентна перемога правої націоналістичної сили на парламентських виборах стала результатом міграційної кризи, що триває, нездатності мейнстримних партій дійти компромісного рішення щодо обмеження міграції, яке до того ж відповідало б запиту значної частини виборців.

Загалом Герт Вілдерс дуже ефективно використав тему міграції для суттєвого нарощування електоральної підтримки «Партії Свободи». Виборці таких системних партій як християнські демократи та Д66 розчарувались у них через нездатність зазначених політсил ефективно розв'язати проблему масової міграції та вирішили проголосувати за партію Герта Вілдерса.

Ще однією передумовою успіху правопопулістської партії та здобуття ширшої підтримки стало певне пом'якшення радикальної антиісламської риторики. Варто відзначити, що лідер «Партії Свободи» почав активно апелювати до болючих для нідерландців економічних тем задля збільшення шансів «Партії Свободи» на виборах. Зокрема, лідер ПС пообіцяв розв'язати житлову кризу та проблему інфляції.

Питання надання допомоги Україні з боку Нідерландів, а також російської повномасштабної агресії проти нашої держави не було центральним під час передвиборчої кампанії.

На виборах до Європарламенту у відповідній країні результат політичної сили Герта Вілдерса становив 17%. «Партія Свободи» здобула друге місце, поступившись лівоцентристському виборчому альянсу «Зелені ліві – Партія Труда». Крім того, за даними останніх опитувань, у разі проведення парламентських виборів «Партія Свободи» отримала б 42-44% парламентських місць, здобувши впевнену перемогу зі значним відривом від інших нідерландських партій [5].

«Партія Свободи» займає критичну позицію щодо військової підтримки України та санкцій ЄС проти Росії. До лютого 2022 року Герт Вілдерс позитивно відгукувався про Росію та її керівництво, у т.ч. на противагу мейнстримній позиції керівництва ЄС та держав-членів, критикував «істеричну русофобію» у Європі. Після початку російського повномасштабного вторгнення в Україну лідер «Партії Свободи» дещо дистанціювався від Москви та називав повномасштабну агресію «помилкою». Проте Герт Вілдерс продовжує виступати проти підтримки України зброєю.

В середині червня 2024 року нова коаліція в Нідерландах, у яку увійшли «Партія Свободи», центристська «Новий суспільний договір», правоцентристська ліберальна VVD, популістська фермерська політсила BBB, домовилися про формування уряду.

Всі коаліціанти, крім «Партії Свободи», займають проукраїнську позицію, зокрема, виступають за продовження політичної, економічної й військової підтримки нашої держави. ЗМІ та експерти повідомляли, що заради утворення нової коаліції лідер «Партії Свободи» відмовився від посади прем'єр-міністра, виявився більш зговорливим та готовим до компромісів попри радикальну передвиборчу риторику.

Очікується, що новий уряд Нідерландів проводитиме збалансовану політику, яка не відповідатиме максимальним запитам «Партії Свободи», адже йому доведеться спиратися на досить мозаїчну коаліцію з різних політичних сил. Враховуючи вищезазначені фактори, нова коаліція навряд чи відмовиться від активної підтримки України, адже такий курс підтримується як більшістю політичного істеблішменту Нідерландів, так і значною частиною суспільства.

У коаліційній угоді під назвою «Надія, сміливість та гордість» зазначається, що новий уряд продовжить надавати Україні політичну, військову, економічну та моральну підтримку. Зазначені домовленості демонструють, що Герту Вілдерсу довелося піти на поступки щодо екологічної політики. Водночас, у коаліційній угоді зафіксовані майбутні жорсткі заходи щодо обмеження міграції – ключового питання передвиборчої адженди «Партії Свободи».

Ймовірно, вищезазначені рішення стали результатом широкого політичного компромісу між коаліціантами задля утворення нового уряду. Вважається, що нова панівна коаліція та відповідно новий уряд Нідерландів можуть виявитися нестабільними та крихкими, що в результаті призведе до позачергових парламентських виборів.

У першу чергу, це пов'язано з тим, що партнери-коаліціанти мають дуже різні ідеологічні платформи, програми та позиції щодо ключових питань. Суттєві політичні розбіжності між партнерами унеможливають спільне бачення та реалізацію послідовної державної політики, що апріорі підриває політичні спроможності та життєздатність нової коаліції у Нідерландах, а також надії на довготривалу та стійку роботу прийдешнього уряду.

«Національне об'єднання» (Франція)

За результатами виборів до Європарламенту у Франції націонал-консервативна партія «Національне об'єднання» (НО) отримала 31,37% голосів та посіла перше місце. Водночас результат політичної сили Президента Франції Емманюеля Макрона «Відродження» становив 14,6% (друге місце).

Тріумф націоналістичної та антисистемної партії є особливо примітним не лише визначним рівнем підтримки з боку виборців, а й значним відривом від партії «Відродження» та низьким результатом пропрезидентської політичної сили.

Після перемоги націонал-консервативної опозиційної партії французький лідер оголосив про розпуск парламенту та проведення позачергових парламентських виборів. Президент Емманюель Макрон розкритикував результати виборів до Європарламенту, назвавши їх «свідченням підйому націоналістів та ультраправих політичних партій», які загрожуватимуть Франції та Європі.

Перший та другий тур парламентських виборів у Франції призначені на 30 червня та 7 липня відповідно. Останні опитування демонструють, що виборчий альянс партії «Національне об'єднання» з політичними союзниками може посісти перше місце та отримати 36-37% голосів [6], що означатиме потужний політичний успіх для націонал-консерваторів та значне переформатування французького політичного ландшафту.

Важливо відзначити, що вибори до Європарламенту часто набувають характеру протестного голосування, де виборці мають можливість висловити недовіру чинній владі. Отже, президент Франції Емманюель Макрон ймовірно робить ставку на вищу явку під час прийдешніх парламентських виборів, а також, виходячи з цього контексту, більш зважений підхід французів та схильність голосувати за більш помірковані політичні сили на національних виборах – на противагу до більш протестної стратегії на виборах до Європарламенту.

Експерт з ЄС у консалтинговій компанії «Eurasia Group» Муджтаба Рахман вважає, що французькому лідеру, який має високий рівень недовіри (65% громадян не схвалюють його роботу), найімовірніше довелося б розпустити Національні збори та оголосити дострокові парламентські вибори у кінці 2024 року – під час спроби ухвалити бюджет на 2025 рік [7]. Таким чином Емманюель Макрон вирішив зробити сміливий, ризикований та неочікуваний хід на випередження та спробувати перепідтвердити політичний мандат та обраний стратегічний курс. Фактично Емманюель Макрон ставить Францію перед вибором – або проєвропейське, проукраїнське та центристське статус-кво або ризики та непередбачуваність першого в історії Франції ультраправого уряду.

Стратегічна відповідь Емманюеля Макрона на триумф ультраправих під час виборів до Європарламенту нагадує ризиковане рішення іспанського прем'єр-міністра Педро Санчеса призначити позачергові парламентські вибори, які завершилися перемогою останнього. Деякі політичні коментатори вважають, що рішення про оголошення дострокових парламентських виборів є частиною ширшої та асиметричної стратегії Емманюеля Макрона, яка спрямована на знешкодження правопопулістських сил через надання їм можливості сформувати уряд, а отже карт-бланшу на виконання передвиборчих обіцянок.

Можливо Президент Франції очікує, що ультраправий уряд зазнає невдачі через неспроможність реалізувати власну популістську програму на тлі завищених очікувань електорату, спротив глави держави та інших сил, які критично ставляться до НО. Таким чином Емманюель Макрон хоче заздалегідь купувати популярність та вплив НО й зруйнувати шанси ультраправих на завоювання президентської посади у 2027 році.

Важливо відзначити, що до лютого 2022 року НО відкрито симпатизувало Росії та її керівнику, наслідуючи багатьох (проте не всіх) націонал-консерваторів, правих популістів й ультраправих. Однак після початку російського повномасштабного вторгнення Марін Ле Пен та НО частково змінили свою позицію, відмовилися від схвальної риторики щодо Москви та засудили російське повномасштабне вторгнення в Україну.

Водночас навіть під час російської повномасштабної агресії лідер Національного об'єднання закликала до більш «збалансованого» підходу у контексті санкцій та виступала проти військової підтримки України, адже така політика буцімто послаблює обороноздатність Франції.

Передвиборча програма НО на виборах до Європарламенту не містила сумнівних позицій, на відміну від президентської програми Марін Ле Пен на виборах 2022 року (прагнення розширити співпрацю з Росією, дистанціювання від Вашингтону, припинення оборонної співпраці з Німеччиною, вихід з об'єданого військового командування НАТО). Представники партії заявляли, що «Росія порушує міжнародне право та провокує перегляд міжнародного порядку» [8].

Ключові пункти передвиборчої програми «Національного об'єднання» на парламентських виборах у Франції 2024 року:

- Підтримати купівельну спроможність. Знизити рахунки за електроенергію й зменшити податки на газ, мазут та пальне;
- Навести порядок у Франції. Покласти край судовій розслабленості щодо правопорушників та злочинців;
- Зупинити міграційний потік. Суттєво зменшити легальну та нелегальну міграцію та видворити іноземних порушників;

- Підтримувати сільське господарство. Розвивати короткі ланцюги постачань харчування та боротися з недобросовісною конкуренцією;
- Надання пріоритету сфері охорони здоров'я. Зменшити «медичні пустелі»², підтримати державні лікарні та забезпечити постачання ліків;
- Реалізувати економію здорового глузду. Знизити вартість імміграції та боротися з соціальним та податковим шахрайством;
- Забезпечити повагу до французів. Захистити суверенітет та інтереси Парижу в Європі.

«Фламандський інтерес» (Бельгія)

Під час виборів до Європарламенту у нідерландськомовному виборчому окрузі націонал-консервативні та євроскептичні сили «Фламандський інтерес» (ФІ) та «Новий Фламандський альянс» (НФА) разом отримали 45% голосів виборців («Фламандський інтерес» – 22,94%, «Новий фламандський альянс» – 22,09%).

На парламентських виборах у Бельгії, які відбулися одночасно з виборами до законодавчого органу ЄС (9 червня 2024 року), результат «Нового Фламандського альянсу» становив 16,71% та 24 місця у парламенті (перше місце), а «Фламандського інтересу» – 13,77% та 20 місць (друге місце).

Центральними пунктами політичної програми «Фламандського інтересу» є незалежність Фландрії та жорсткі заходи з метою обмеження міграції. «Новий Фламандський альянс» також є правою та євроскептичною партією, але вважається більш поміркованою в порівнянні з «Фламандським інтересом». Раніше НФА виступала за вихід Фландрії зі складу Бельгії, але сьогодні підтримує розширення автономії та повноважень регіону у межах єдиної країни з переходом Бельгії до конфедеративної форми державного устрою. Також НФА, як і багато інших євроскептичних сил, виступає за посилення повноважень та впливу національних держав на ухвалення рішень всередині ЄС.

Основною причиною успіху правопопулістських та націонал-консервативних партій на виборах є негативний вплив пандемії та російського повномасштабного вторгнення в Україну на економічну стабільність, а також інфляція. Нездатність мейнстримних партій ефективно протистояти ключовим для виборців викликам та яскрава популістська риторика з боку ФІ та НФА з критикою чинного політичного консенсусу, як і в інших країнах ЄС, призвела до впевненої перемоги правопопулістських сил.

² Медична пустеля — це термін, який використовується для опису регіонів, населення яких має недостатній рівень доступу до медичної допомоги.

Внутрішні економічні та соціальні проблеми загострюються тезою правих популістів про те, що саме Фландрія дотує та фінансує менш заможну Валлонію, відправляючи мільярди податкових надходжень, які могли б використовуватись всередині регіону.

Панівна коаліція, що складалася з семи партій, зазнала політичної поразки, а зменшення кількості мандатів (76 зі 150 місць за результатами нещодавніх виборів) не дозволить вказаним політичним силам сформувати більшість та відповідно призначити уряд після виборів. 10 червня 2024 року, після оголошення результатів виборів, чинний глава уряду Александер де Кроо заявив про свою відставку.

Останні вибори у Бельгії засвідчили зростання популярності та зміцнення політичних позицій ультраправих та ультралівих сил у країні. Слабкий результат центристських та ліберальних партій руйнує чинний політичний консенсус, ще більше ускладнить процес формування коаліції та уряду, а також може вплинути на внутрішньополітичну динаміку й зовнішньополітичний курс Брюсселя.

Останні парламентські вибори у Бельгії призвели до формування ще більш фрагментованого парламенту, який складається з антагоністичних політичних сил. Важливою особливістю політичної системи зазначеної країни є дуже складний та довгий процес формування урядів за результатами виборів, адже великій кількості партій з різними платформами дуже важко віднайти взаємоприйнятний компроміс та забезпечити баланс інтересів у ідеологічних питаннях, програмі дій та розподілі міністерських портфелів. Після парламентських виборів 2019 року процес формування уряду тривав 493 дні.

Враховуючи визначні результати ультраправих та ультралівих партій та гетерогенність нового бельгійського парламенту, очікується, що процес формування нової коаліції триватиме досить довго та потенційно може призвести до політичної кризи й позачергових виборів. Ситуація ускладнюється тим, що системні та помірковані партії, як і в інших європейських країнах, проводять політику ізоляції стосовно правопопулістських сил й відмовляються формувати коаліцію з радикалами.

Якщо ситуація буде розвиватися за нідерландським сценарієм, мейнстримним партіям доведеться змушувати націонал-консерваторів пом'якшувати політичні вимоги та водночас йти на певні поступки щодо принципових для націонал-консерваторів питань. Під час тривалого процесу коаліційних переговорів Бельгією буде керувати тимчасовий уряд з обмеженими повноваженнями, зокрема, у сфері зовнішньої політики.

Що стосується позиції ключових переможців парламентських виборів стосовно підтримки України, то НФА намагався запобігти ухваленню одного з санкційних пакетів ЄС проти Росії [9].

До початку російського повномасштабного вторгнення «Фламандський інтерес» критикував запровадження санкцій проти Москви. Після 24 лютого 2022 року керівництво політсили засудило російську повномасштабну війну проти України та дистанціювалося від Путіна. Проте ФІ залишається критичною щодо впливу санкцій на ціни на пальне та критикує масштаб військової підтримки України з боку Бельгії. Представники партії «Фламандський інтерес», зокрема, мали контакти з російськими офіційними особами [10].

Отже, попри те, що питання російської повномасштабної агресії Росії проти України не було серед ключових у передвиборчій кампанії, антагоністичні позиції потенційних коаліціантів, неоднозначні підходи ФІ та Партії Труда до підтримки України, а також очікуваний складний процес формування коаліції та функціонування уряду з обмеженими повноваженнями може негативно вплинути на динаміку, інтенсивність й фокус Брюсселя в підтримці України. Поки що ключовим викликом є переорієнтація уваги бельгійського істеблішменту та суспільства на внутрішню проблематику на тлі коаліційних переговорів, соціально-економічних викликів та палких дебатів навколо майбутнього статусу Фландрії у складі Бельгії та обмежений простір для маневру в тимчасового кабінету, а не прихід до влади скептично налаштованих до України сил.

Висновки

Отже, ключовими факторами, які сприяли стрімкому зростанню підтримки правопопулістських та націонал-консервативних сил на виборах були: чергове загострення імміграційної ситуації в Європі, високий рівень інфляції, зростання цін, зокрема на енергоносії та продукти загального вжитку, яке було спровоковано російською повномасштабною агресією проти України, падіння популярності панівних партій, які виявилися неспроможними дієво протистояти низці соціально-економічних викликів.

Деякі праві популісти (проте не всі) також використовують євроскептичну риторику, відчуваючи незадоволення частини виборців політикою Брюсселя, зокрема, намаганням нав'язати всім членам ЄС спільну міграційну політику, зосередженням повноважень та бюджетів, курсом на зелену трансформацію, проактивною підтримкою України.

Значна частина націонал-консервативних та правопопулістських партій, окрім Австрійської партії свободи, або не акцентують увагу на питаннях російсько-української повномасштабної війни, або не інтенсивно та обережно демонструють м'які скептичні позиції щодо санкцій проти Росії та подальшої підтримки нашої держави зброєю.

Значна частина правопопулістських сил дистанціювалася від Москви після початку російського повномасштабного вторгнення і відмовилася від проросійської риторики. Окремим кейсом є стратегічний курс Джорджи Мелоні та панівної партії «Брати Італії» на проактивну та всеосяжну підтримку України.

Важливо відкинути примітивний та шаблонний підхід, зокрема, на рівні медіа та експертного середовища, згідно з яким усі правопопулістські партії автоматично розглядаються як проросійські, й навіть як «провідники інтересів Кремля в Європі». Частина з них дійсно симпатизували Кремлю або продовжують латентно чи відкрито поширювати антиукраїнські месиджі. Водночас, інша частина, зокрема ті, хто змінив політичну позицію щодо російсько-української війни, можуть стати важливими та перспективними партнерами нашої держави. Налагодження взаємодії та вихід на спільні позиції набуває особливої важливості, враховуючи загальноєвропейське та глобальне піднесення націонал-консерваторів, сувереністів та правих популістів.

Щоб максимально ефективно забезпечити інтереси України на тлі геополітичної турбулентності, радикальної трансформації світопорядку, в умовах дедалі фрагментованого та національно-орієнтованого світу, варто вести прагматичну й максимально маневрену зовнішню політику, яка передбачає асиметричні й нестандартні ходи.

Розбудова системної взаємодії з правими та націонал-консервативними партіями з метою донесення української візії, аргументованого доведення тези, що підтримка України відповідає прагматичним національним інтересам партнерів, пошуку точок дотику й розгортання взаємовигідних форматів співпраці в цьому контексті може стати одним з важливих пріоритетів зовнішньої політики.

Водночас наростання негативних суспільних настроїв щодо підтримки України, втоми й переорієнтування уваги може призвести до зміни курсу й переходу націонал-консервативних сил на більш жорсткі скептичні позиції стосовно подальшого надання допомоги нашій державі.

Праві популісти можуть знову активізувати критику курсу на підтримку України, умовно, наслідуючи «Фідес» та Віктора Орбана, з метою задоволення запиту з боку цільових аудиторій та власної політичної капіталізації. Проте це лише один зі сценаріїв – найнегативніший.

Враховуючи нідерландський досвід, навіть якщо та чи інша партія займала скептичну позицію щодо підтримки України, в умовах парламентської моделі це не означатиме радикальної зміни курсу.

Скоріше за все, націонал-консервативній або правопопулістській силі доведеться піти на компроміси заради формування коаліції, а її партнери виконуватимуть роль балансирів, стримуючи й пом'якшуючи найбільш радикальні вимоги зазначеного гравця. Крім того, значна частина популістів змінюють риторику та програму дій після

приходу до влади, роблячи їх більш поміркованими. Ще одним важливим фактором-запобіжником є те, що громадська думка в більшості країн Європи в цілому залишається проукраїнською попри низку негативних тенденцій, які найближчими місяцями можуть стратегічно змінити ситуацію.

Відповідно правий поворот в Європі та світі на даному етапі не передбачає руйнування проукраїнського консенсусу всередині ЄС. Звісно, окремі країни та партії, особливо у випадку приходу до влади, можуть створювати додаткові перешкоди. Крім того, такі конфігурації, як, наприклад, нестабільна коаліція в Нідерландах або тимчасовий уряд у Бельгії на тлі тривалих та важких коаліційних перемовин можуть знизити обсяги та темпи підтримки з боку ключових гравців, зробити їх політику менш амбітною, ще більше переорієнтувати політичні еліти та виборців на внутрішній порядок денний.

Нестійкі конфігурації влади за участі націонал-консервативних та правопопулістських сил разом з правоцентристськими та центристськими партнерами ймовірно стануть більш поширеним явищем в Європі та за її межами.

Відповідні кейси вимагатимуть особливої уваги та проактивних дипломатичних зусиль, адже саме такий нестійкий баланс відкриває не лише ризики, а й додаткові можливості для збереження підтримки України – навіть попри несприятливі обставини.

Враховуючи наближення стратегічно важливих виборів у Франції та США, відсутність системної роботи з націонал-консервативними та правими рухами, особливо тими, хто найімовірніше здобуде владу або братиме участь у її розподілі, може призвести, за найгіршого сценарію, до дестабілізації проукраїнського західного консенсусу, згортання підтримки вже в осяжній перспективі (6-12 місяців).

Використані джерела:

1. Latest GB Voting Intention (26-27 June 2024). Redfield and Wilton Strategies, 27.06.2024. URL: <https://redfieldandwiltonstrategies.com/latest-gb-voting-intention-26-27-june-2024/>
2. Vexed in Vienna. The Economist, 21.06.2016. URL: <https://www.economist.com/europe/2016/05/21/vexed-in-vienna>
3. Austria is sleepwalking toward a far-right victory. Politico, 7.02.2024. URL: <https://www.politico.eu/article/austria-sleepwalking-far-right-victory-european-election-freedom-party-fpo-nazis-herbert-kickl/>
4. OGM/ServusTV Umfrage vom 13. Juni 2024. OGM, 14.06.2024. URL: <https://www.ogm.at/2024/06/14/ogm-servustv-umfrage-vom-13-juni-2024/>
5. PVV verliest in nieuwe zetelpeiling na bekendmaking ministers, GroenLinks-PvdA in de plus. Een Vandaag, 25.06.2024. URL: <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle->

[uitslagen/item/pvv-verliest-in-nieuwe-zetelpeiling-na-bekendmaking-ministers-groenlinks-pvda-in-de-plus](#)

6. OpinionWay et Vae Solis pour Les Echos et Radio classique - Legitrack. 27.06.2024. URL: <https://f.dviz.factoviz.com/Pdfs/3/e/8/OpinionWay%20et%20Vae%20Solis%20pour%20Les%20Echos%20et%20Radio%20classique%20-%20Legitrack%20-%20Vague%203%20-%2027%20juin%202024.pdf>
7. Вибори у Франції. До чого призведе ризиківана гра Макрона? DW, 13.06.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/dostrokovi-vibori-u-francii-do-cogo-prizvede-rizikovana-gra-makrona/a-69349450>
8. French far right pulls manifesto that included controversial Russia, NATO plans. Politico, 7.02.2024. URL: <https://www.politico.eu/article/france-far-right-manifesto-russia-nato-national-rally/>
9. N-VA houding tegenover Russisch gas roept grote vragen op. Madein, 9.06.2024. URL: <https://www.made-in.be/west-vlaanderen/n-va-houding-tegenover-russisch-gas-roept-grote-vragen-op/>
10. Russian influence on Flemish parties in Belgium. 1.06.2024. URL: <https://martavooreuropa.eu/wp-content/uploads/2024/06/Russian-Influence-on-Flemish-Parties-in-Belgium-Marta-Barandiy-Vasyl-Kushmuns.pdf>

Додаток 1. Характеристика політичних позицій та політичної стратегії «Фідес» та «Братів Італії»

«Фідес» (Угорщина)

Панівну партію «Фідес», її лідера та прем'єр-міністра Віктора Орбана, часто характеризують як правих популістів та націонал-консерваторів.

Ключові політичні позиції та пріоритети «Фідес»:

- Пріоритет національних інтересів, захист національного суверенітету, євроскептицизм, жорстка критика «брюссельської бюрократії»;
- Боротьба з нелегальною міграцією;
- Захист і підтримка традиційної родини та традиційних цінностей, стимулювання народжуваності в т.ч. через економічні та соціальні пільги, обмеження абортів;
- Проактивна соціальна політика, зміцнення соціального захисту, патерналізм (наприклад, комунальні субсидії, підвищення мінімальної зарплати, грошові подарунки для пенсіонерів);
- Вищий рівень участі та втручання держави в економічні процеси (економічний інтервенціонізм), зокрема, програма громадських робіт, контроль над ключовими секторами економіки з боку уряду, обережна позиція щодо економічної глобалізації;
- Націоналізм, м'який іредентизм – активна підтримка та захист угорських діаспор;
- Збереження національної ідентичності та культурної спадщини;
- Апеляції до християнства, посилення ролі християнських церков у громадському та політичному житті, рехристиянізація Угорщини, церква та християнські цінності сприймаються як одна з провідних засад угорської ідентичності та національної самобутності.

З 2014 року угорський уряд втілює політику, яка суттєво суперечить національним інтересам України, зокрема, виступають проти військової підтримки нашої держави, просувають ідею негайного початку перемовин між Києвом та Москвою щодо мирного врегулювання, послідовно блокують рішення ЄС щодо європейської інтеграції України, нових пакетів військової та фінансової допомоги, перетворюючи зазначені стратегічні питання на інструмент політичних торгів, позиціонують Угорщину та угорську зовнішню політику як альтернативу «диктату Брюсселя» та «ліберально-глобалістському мейнстриму», таким чином консолідуючи праві та антисистемні рухи Європи та світу навколо спільної платформи (Орбан та «Фідес» у ролі флагмана та хедлайнера).

На останніх парламентських виборах в Угорщині (у квітні 2022 року) альянс «Фідес» та християнсько-демократичної народної партії отримав 54,1% голосів виборців. Результат панівного альянсу на виборах до Європарламенту становив 44,82%. Друге місце посіла новостворена правоцентристська політична сила TISZA Петера Мадяра, яка отримала 29,6% голосів виборців.

Віктор Орбан називає свій політичний курс неліберальною християнською демократією або неліберальною демократією. Ідеологія та політичне позиціонування прем'єр-міністра Угорщини поєднує м'який євроскептицизм, популізм та націонал-консерватизм. Одна з ключових амбіцій Віктора Orbana – зробити Угорщину центром міжнародного консервативного руху.

Згідно з Politico, політична філософія Віктора Orbana резонує із соціальними верствами, які «раніше були селянськими або робітничим класом», пропагуючи «безкомпромісний захист національного суверенітету та чітку недовіру до керівних інституцій Європи». Прем'єр-міністр Угорщини часто наголошує на важливості християнства. На думку Лоурена Стокса, ключовий месидж Orbana до «глобальних консерваторів» можна сформулювати так: «Я один можу врятувати вас від руйнівних наслідків ісламізації та тоталітарного прогресу – і перед лицем цих [викликів], у кого є час для стримувань, противаг та правил?».

Вважається, що Орбан найбільш ґрунтовно та розгорнуто виклав свої політичні погляди у промові 2014 року у місті Бейле-Тушнад (також відома як «промова Tusnádfürdő»). У зверненні угорський лідер розкритикував класичну ліберальну теорію держави як вільної асоціації атомістичних індивідів, виступаючи за сприйняття функціонала держави як засобу організації, активізації або навіть побудови національної спільноти. Хоча така держава поважає традиційні ліберальні концепції, такі як громадянські права, її можна назвати неліберальною, оскільки вона розглядає спільноту, а не індивіда, як політичну одиницю. Віктор Орбан акцентує, що на практиці така держава має сприяти національній самодостатності, національному суверенітету, сімейності, повній зайнятості та збереженню культурної спадщини.

Одна з ключових основ політичної ідеології та практики Віктора Orbana – рішуча протидія нелегальній імміграції. На думку деяких коментаторів, європейська криза мігрантів одночасно з продовженням ісламістського тероризму в Європі зробила націоналістичну, протекціоністську політику угорського лідера популярною серед європейських консервативних лідерів, хоча раніше Віктор Орбан піддавався остракізму за відповідні погляди.

Внутрішня політика прем'єр-міністра Угорщини ґрунтується на культурному консерватизмі, який, зокрема, спрямований на підтримку родин, підвищення народжуваності та обмеження імміграції. Для досягнення відповідних цілей уряд Угорщини використовує в тому числі конкретні соціальні та економічні стимули.

Наразі «Фідес» є правою та націонал-консервативною партією, але віддає перевагу інтервенціоністській політиці в економічних питаннях (наприклад, в управлінні банками). Політсила має жорстку консервативну позицію щодо соціальних питань, м'який євроскептичний погляд на європейську інтеграцію.

«Фідес» і сформований нею уряд скептично ставляться до класичної ліберальної/неоліберальної економічної моделі та виступають за вищий рівень втручання держави в економічні процеси. Угорський уряд за правління «Фідес» впровадив деякі урядові ініціативи, включаючи програму громадських робіт, підвищення пенсій, зниження комунальних платежів, підвищення мінімальної зарплати та грошові подарунки для пенсіонерів. Уряд «Фідес» також реалізувало програму громадських робіт, спрямовану, зокрема, на допомогу занедбаним громадам. Керівництво Угорщини прагне національного контролю над ключовими секторами економіки, водночас займаючи обережну позицію щодо економічної глобалізації.

«Брати Італії»

Панівна (у коаліції з іншими правими силами) партія «Брати Італії» Джорджи Мелоні протягом років будувала власне позиціонування та політичну стратегію на засадах націоналізму та консерватизму. Проте після формування коаліції та приходу до влади як Джорджа Мелоні, так і її політична сила частково пом'якшили власну радикальну риторику й почали дрейфувати у бік традиційного та мейнстримного консерватизму.

Ключові політичні позиції та пріоритети «Братів Італії»:

- Боротьба з нелегальною міграцією;
- Консервативний католицизм, апеляція до християнства та традиційних католицьких цінностей та соціально-консервативних позицій Церкви (Джорджа Мелоні позиціонує себе як традиційну римо-католичку та використовує власну релігійну ідентичність для формування персонального бренду);
- Захист та підтримка традиційної родини (в. т. фінансова); підвищення народжуваності; критичне ставлення до абортів, одностатевих шлюбів, евтаназії, сурогатного материнства, усиновлення дітей представниками сексуальних меншин; негативне ставлення до гендерного порядку денного;
- Пріоритет національних інтересів; до виборів – м'який євроскептицизм (єврореалізм), після виборів – широка прагматична співпраця із керівництвом ЄС, пропозиції запровадити принцип субсидіарності у відносинах між Брюсселем та національними урядами;
- Твердий євроатлантизм.

Джорджа Мелоні та її партія здобули триумфальну перемогу на італійській парламентських виборах у вересні 2022 року. 25,98% виборців віддали голоси за Братів Італії. За результатами перегонів була сформована правоцентристська коаліція, в яку увійшли правопопулістська та консервативна Ліги Матео Сальвіні (8,79% голосів на останніх виборах), ліберально-консервативна «Вперед, Італіє» Сільвіо Берлусконі (8,11%), консервативна «Ми помірковані» (0,9%).

На виборах до Європарламенту «Браті Італії» отримали 28,8% голосів, а її правоконсервативні партнери по коаліції «Вперед, Італіє» та «Ліга» – 9,6% та 9,0% відповідно. За даними опитування SWG (червень 2024 року), парламентський рейтинг Братів Італії становить 28,6%, а опозиційної та лівоцентристської Демократичної партії – 23,5%.

Джорджа Мелоні є палким та послідовним прихильником активної підтримки України з боку західних союзників – попри те, що до приходу до влади італійська політиkinя демонструвала позитивне ставлення до Росії та неоднозначну позицію щодо агресії Москви проти нашої держави. Сьогодні фактично прем'єр-міністерка Італії є одним з провідних локомотивів як у питаннях активізації зусиль з оборонної підтримки Києва, так і в питаннях дієвого стримування російського агресора та європейської інтеграції нашої держави.

Джорджа Мелоні є націоналістичним лідером, її політичні позиції описуються як праві та консервативні. Вона позиціонує себе як християнку та консерваторку, і стверджує, що захищає «Бога, батьківщину та родину». Прем'єр-міністерка Італії виступає проти евтаназії, одностатевих шлюбів, усиновлення дітей представниками сексуальних меншин, і вважає, що родина це виключно союз чоловіка та жінки. Джорджа Мелоні використовує фемонаціоналістську та антиглобалістську риторику. До перемоги на виборах вона підтримувала НАТО, але водночас дотримувалася євроскептичних поглядів.

Мелоні заявляла, що «підтримує проблеми жінок»; вона активно використовувала навколофеміністичну риторику з консервативних позицій задля збільшення підтримки і формування позитивного іміджу. Прем'єр-міністерка виступала проти жіночих квот та заперечувала начебто «антижіночу позицію», яку закидали їй критики.

Також вона наголошувала на необхідності зниження податків, скорочення євробюрократії та припинення імміграції через морську блокаду, заявляючи, що поставить національні інтереси на перше місце.

Джорджа Мелоні критикувала підхід минулих італійських урядів до нелегальної імміграції, закликаючи до політики нульової толерантності. Політиkinя пропонувала заблокувати мігрантам доступ до італійських портів та підвищити народжуваність громадян, щоб задовольнити потреби країни у робочій силі. Вона пов'язувала

нелегальну імміграцію зі злочинністю, а також прибуття біженців з торгівлею людьми та проституцією.

Під час парламентської кампанії 2022 року в Італії Джорджа Мелоні намагалась знизити побоювання тих, хто вважав партію «Брати Італії» ультраправою або неофашистською. Мелоні заявила іноземній пресі, що «італійський фашизм – це історія». Як президент Європейської партії консерваторів та реформістів вона заявляла, що поділяє досвід та цінності Консервативної партії Британії, ізраїльського Лікуду та Республіканської партії США. Джорджа Мелоні називає себе «мейнстримним консерватором», а партію, яку вона очолює – «мейнстримно-консервативною».

Варто зазначити, що після приходу до влади Джорджа Мелоні пом'якшила деякі свої політичні позиції, обрала більш мейнстримний, зважений та прогнозований курс стосовно внутрішньої політики (найгостріших питань, які турбують італійців) та міжнародних партнерів. Водночас вона не відмовилась від ключових правоконсервативних поглядів та відповідного позиціонування, і, наприклад, продовжує кампанію проти усиновлення дітей представниками сексуальних меншин. Однак, зазвичай вдається до більш поміркованої тактики та традиційних інструментів, зокрема, щодо стримування нелегальної міграції (відмовилась від ідеї морської блокади).

Прем'єр-міністерка Італії послідовно створює імідж передбачуваного гравця з поміркованим іміджем для міжнародних партнерів та іноземних інвесторів (допомагають обслуговувати загальний борговий тягар понад 140% ВВП), а відхід від найбільш радикальних позицій та тактик дозволяє здобути ширшу підтримку серед виборців. У загальних рисах, вона зберегла зовнішньополітичний курс уряду Драгі, і наразі дотримується євроатлантичної лінії, виступає за підтримку України та Ізраїля у війні з ХАМАС.

Також Мелоні послідовно вибудовує позитивні стосунки з керівництвом Євросоюзу, зокрема з головою Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн, адже Італія комерційно зацікавлена у порозумінні з ЄС. Країна є одержувачем найбільшої частки фонду ЄС для відновлення після пандемії COVID-19.

Ймовірно, Мелоні сподівається завдяки позитивним відносинам з Брюсселем спільно розв'язати проблему нелегальної міграції та пролобіювати більш рішучі кроки на цьому напрямку.

З одного боку, вона вважається жорстким тактиком, демонструючи хитре маневрування й балансування між мейнстримом і ключовими популістськими обіцянками, та очікуваннями свого електорату. Така тактика допомогла Мелоні зберегти впевнені політичні позиції та втілити конструктивний зовнішньополітичний

курс, який відповідає стратегічним та комерційним інтересам Риму. З іншого боку, уряд все ще не спромігся зменшити міграційні потоки та очевидно відступив від найбільш радикальних обіцянок (наприклад, скасування реформи пенсійної системи 2011 року). Це може деморалізувати електоральну базу, а особливо ядро підтримки Джорджи Мелоні, знизити прихильність з боку виборців «Братів Італії»). Деякі американські консерватори вже критикують італійську прем'єр-міністерку за відмову від правої антисистемної адженди, неспроможність обмежити імміграційні потоки, та перетворення на «неоліберала» й «загравання» з глобалістами.

© Центр міжнародної безпеки

Автор:

Володимир Жар

Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну думку Фонду Конрада Аденауера та Міністерства закордонних справ України.

Центр міжнародної безпеки

вул. Бородіна Інженера, буд. 5-А, м. Київ, 02092, Україна

Тел.: +380999833140

Е-пошта: cntr.bezpeky@gmail.com

<https://intsecurity.org/>

